

aantal alternatieve beroepsverenigingen (er zijn in Engeland bijvoorbeeld 900 voetzoolreflexologen actief in verenigingsverband) volgen aanbevelingen voor 'good practice'. Alternatieve genezers moeten zich onderwerpen aan opleiding, gedragsregels en tuchtcolleges. Zij moeten openheid betrachten naar de huisarts van hun patiënten en moeten (gruwelijk!) een zekere medische basiskennis hebben. Schijnbaar onschuldige symptomen kunnen, aldus het rapport, soms gevolg zijn van ernstige ziekten. Ja, ja. Het 'level of competence' van de genezer moet afgeleid kunnen worden uit 'accreditatie' van bepaalde goedgekeurde opleidingen. Research wordt buitengewoon belangrijk geacht en als een navolgenswaardig voorbeeld wordt gewezen op een thans lopend onderzoek, onder auspiciën van de Royal College of Nursing, naar de werkzaamheid van aromatherapie op intensive care-afdelingen!

In het slothoofdstuk worden alle hierboven verspreid al weergegeven aanbevelingen nog eens op een rij gezet. Men spreekt de wens uit, dat de Engelse tuchtrechtspraak, wettelijk toevertrouwd aan de GMC, toestemming zal verlenen aan artsen om, wat nu nog verboden is, patiënten daadwerkelijk over te dragen ('refer') aan alternatieve genezers. Artsen, die alternatieve geneeswijzen willen gaan toepassen, zouden zich daarin grondig moeten scholen en zeer gewichtig vinden de samenstellers het verhogen van de geloofwaardigheid van niet-conventionele geneeswijzen door middel van goed wetenschappelijk onderzoek.

Stellingname is inderdaad verachtelijk

Brewin heeft helaas niet overdreven: de stellingname van de BMA is inderdaad verachtelijk. Natuurlijk, ook Britse artsen bemerken, dat ondanks de vooruitgang van de geneeskunde en het toegenomen opleidingsniveau van de bevolking het alternatief dokteren en kwakzalven allerminst een voorbijgaand verschijnsel is. Die veronderstelling was natuurlijk ook al te naïef. Maar dat de BMA, terwijl zij ongetwijfeld overtuigd moet zijn van de nutteloosheid van al die 'complementaire geneeswijzen', zo weinig oog heeft voor de gevaren en risico's van alternatief genezen, dat is werkelijk verbluffend.

Terwijl men enerzijds door het benadrukken van het belang van wetenschappelijk onderzoek blijkt geeft van gezonde scepsis, gaat men toch accoord met toepassing van die vreemde behandelwijzen en zelfs met het bevorderen van opleidingen in die flauwekul. De ivoren toren is door de meeste artsen allang verlaten en algemeen wordt ingezien, dat een goede gezondheidszorg niet mogelijk is zonder dat medici zich voortdurend rekenschap geven van veranderende maatschappelijke inzichten.

Uit het veelgelezen en zo vaak geciteerde boekje van de journaliste Lynn Payer *Medicine and Culture* blijkt bijvoorbeeld inderdaad, dat artsen in verschillende westerse landen zich in hun diagnostische klassificaties en hun keuzen uit beschikbare behandelingsalternatieven sterk laten beïnvloeden door de cultureel en traditioneel bepaalde voorkeuren van de bevolking. Dat het boekje door alternatieve genezers en hun fellow-travellers nogal eens wordt gebruikt als ondersteuning van de opvatting, dat de reguliere geneeskunde, gezien de aanzienlijke internationale verschillen, ook maar een zwakke wetenschappelijke basis heeft (zelfs de toenmalige KNMG-voorzitter Cense liet zich tijdens de vroege fase van de affaire-van der Smagt in die zin uit!), dat is dan ook onzinnig. Het is ons inziens veeleer een illustratie van het feit, dat geneeskunde geen biologie is en zich altijd enigszins aanpast aan de wensen en voorkeuren van de patiënt. Maar dat betekent nog niet, dat medici net als politici in verkiezingstijd "hun oren te luisteren moeten leggen in de wijken" en de aldus vergaarde kennis vervolgens op democratische wijze moeten omzetten in beleid.

Tweërlei weegschaal: een blunder!

Immers geneeskunde is geen democratie en de medische professie beschikt, als enige, over de deskundigheid om de waarde van behandelmethoden objectief te onderzoeken. In het licht van de kostenstijging in de gezondheidszorg zijn artsen zich bovendien meer dan ooit bewust, dat nieuwe of nog omstreden behandelwijzen eerst mogen worden geïntroduceerd na solide wetenschappelijk onderzoek. Dat diezelfde beroepsgroep zich nu in Engeland, uit misplaatst gevoel voor wat tegenwoordig als 'politically correct' wordt beschouwd (geen ongunstig woord over alternatieve geneeskunde, s.v.p!), onthoudt van éézelfde beoordeling en benadering van claims uit de reguliere en de niet-conventionele hoek, dat is een blunder, een capitulatie. Een sterker voorbeeld van 'double standards' zouden wij niet licht kunnen bedenken.

De alternatieve geneeskunde is een maatschappelijk feit, zoals dat ook geldt voor alcoholisme, prostitutie en drugsverslaving. Dat de overheid, gevoelig als democratische instanties nu eenmaal zijn voor de keuzevrijheid van individuen, deze zaken tot op zekere hoogte accepteert en in goede banen tracht te leiden, dat is niet ideaal, maar misschien nog te begrijpen. Een goede gezondheidszorg behoort echter tot het uiterste te proberen mensen die verkeerde keuzen maken, zoals verslaafden, uit hun beroerde situatie te bevrijden. Alleen als dat echt onmogelijk is, dan mag men accoord gaan met heroïne-verstrekking aan de hopeloos verslaafde, waarbij in feite alle hoop op ontwenning wordt opgegeven.

Het accepteren van en a fortiori het verwijzen naar alternatieve genezers is hiermee volledig vergelijkbaar. Ook in de alternatieve geneeskunde vallen doden, worden er mensen geëxploiteerd en wordt er forse financiële schade aangericht en het is diepdroevig, dat een organisatie van medici zich zo makkelijk neerlegt bij een feitelijke situatie en de opvoeding van en voorlichting aan de patiënt verder als zinloos en kansloos terzijde schuift. En dat is wat de BMA nu heeft gedaan. Verachtelijke en kortzichtige Realpolitik: de les van München 1938 is aan de BMA kennelijk niet besteed geweest.

C.N.M. Renckens.

Complementary Medicine. New Approaches to Good Practice. BMA. Oxford University Press. 1993; 173 pagina's. Prijs: 7,99 Pond Sterling.

Alternative Therapy. BMA. The Cameleon Press. 1986; 164 pagina's. Prijs: (destijds) 3 Pond Sterling.

Alternative medicine in Britain. Ed. Mike Saks. Oxford University Press. 1992; 271 pagina's, Prijs: 9,95 Pond Sterling.

De zesenzestigste wondergenezing in Lourdes?

In de katholieke bedevaartplaats Lourdes in de Franse Pyreneeën hebben sinds de verschijning van de H. Maagd Maria aan Bernadette Sobiros in 1858 65 officieel erkende wondergenezingen plaatsgevonden. Het vienzestigste wonder betrof een 23-jarige man met een kwaadaardige tumor in het bekken, die in 1963 genas na zijn eerste onderdompeling in het bronwater van Lourdes. Het wonder werd in 1972 officieel door de Kerk erkend. Het vijfenzestigste wonder werd in 1987 officieel geregistreerd. Dat betrof de genezing van een 12 jaar oud Italiaans meisje, dat in 1976 genas van haar Ewing-sarcoom (een vorm van botkanker).

De 58 jaar oude Jean Salaun uit Chartres maakt nu een goede kans de zesenzeftigste erkende wondergenezing te hebben gescoord. Hij leed sinds 1977 aan multiple sclerose, waarvoor hij behandeld werd in het Salpêtrière Hospitaal te Parijs. Hij kon niet meer lopen en was niet in staat tot een zelfstandig bestaan. Sinds zijn bedevaart naar Lourdes is hij vrij van klachten en fietst weer door de straten van Chartres. Over dit geval en anderen vergaderden november 1993 in Lourdes meer dan 400 artsen van de Franse katholieke artsenvereniging en de Internationale Medische Associatie van Lourdes. Een onverklaarde genezing wordt nog niet automatisch tot wonder verklaard. Allereerst moet duidelijk worden, dat de genezing permanent is. Daarna worden de medische gegevens kritisch beoordeeld door een medische commissie uit het bisdom waar de patiënt woont en vervolgens nog eens door een internationaal comité, bestaande uit katholieke en niet-katholieke artsen.

Als steeds meer dan tweederde verklaart dat het een onverklaarbare genezing betreft, dan gaat de zaak naar de bisschop, die uiteindelijk beslist of de genezing wonderbaarlijk mag heten. De periode, voordat een eventuele genezing als wonder wordt erkend, belooft al gauw zo'n tien jaar.

Lourdes blijft intussen, ook in deze tijd van ontkerstening, een populair bedevaartsoord. Vorig jaar bezochten 5,5 miljoen pelgrims het dorp, terwijl dat er in 1982 nog maar 1,5 miljoen waren geweest. (Bron: BMJ 1993; 307:1165).

Pindakaas in het haar en dan maar mediteren in een Veluws kuurhuis

Ben de Cocq van Vrij Nederland kreeg het verzoek van een dame om naar haar kuurhuis in Laag-Soeren te komen. Het was het Maharisje Ayur-Veda Gezondheidscentrum. "Met eigen ogen zou hij zien hoe het genezend genieten toegaat, volgens een oeroude Indiase gezondheidsleer die in India verloren ging, maar in Laag-Soeren is hervonden". Met toestemming van de redactie van Vrij Nederland ontlenen wij het volgende aan de beide artikelen die Ben de Cocq aan zijn ervaringen in het kuurhuis op de Veluwe wijdde. Reden tot de uitnodiging: de ziekenfondsen willen niet met het kuurhuis samenwerken; wie hier voor een preventieve kuur komt, krijgt het niet vergoed. Vandaar: "We zoeken de publiciteit". En hier het tweede relaas van Ben de Cocq.

In het Laag-Soerense kuurhuis kan de mens jonger worden, zeggen de manager en zijn dokter vol overtuiging. Maar eerst schoon worden van binnen, anders blijf je oud. Mevrouw de dokter van het kuurhuis legt drie vingers op mijn pols. Na een minuut van zwijgen, onder toezicht van de manager, zegt ze dat ik vervuild ben. Ze veronderstelt moeilijkheden met de stoelgang. Welnee, zeg ik. Dan lijd ik aan geestelijke verstopping, denkt de dokter. De manager houdt het liever op de darmen en vraagt naar het poepmoment. Geen vast poepmoment vlak na het opstaan? Voilà, dat is het hem, de balans is zok, constateert de manager. We gaan een kuurtje doen.

Dokter en manager besluiten samen dat het een oliemassage moet worden die in de leer abhyanga heet. De dokter vraagt of ik dat lekker vind. Dat weet ik niet, zeg ik, maar ik kom hier niet voor het lekker, maar voor de genezing, dus dokter, u moet zeggen wat goed voor mij is. De manager en de dokter noemen de namen van de andere massages en komen samen tot de slotsom dat het toch maar beter niet de lekkere oliemassage moet worden, maar de udvarthana, de pindakaasmassage. Ik word naar een kamer gebracht waar ik mijn kleren achter laat. In een andere kamer word ik ontvangen door twee

mannen in witte kleren. Op een elektrisch kacheltje staan twee steelpannen. Een met olie en een met pindakaas. Nou is het geen echte pindakaas, ik ruik sesamolie en volgens de manager die ik later vraag wat die harde korreltjes in de olie nou precies zijn, is het meel. Ik krijg een meelmassage. Wat voor meel? Ach, wat een vragen toch allemaal. De mannen zeggen dat ik mijn ogen dicht moet doen en zoveel mogelijk met mijn gedachten bij hun bewegingen moet zijn. Zij zullen hun werk zwigend doen, zeggen ze, maar als ik vragen heb mag ik. De eerste gulp warme pindakaas gaat in mijn haar en wordt er stevig ingewreven. Een van de heren besteedt daarna veel aandacht aan mijn wenkbrauwen terwijl de andere de onderkant van mijn rug wrijft, zoals mijn vader dat vroeger deed als hij mij waste. Stevig en enthousiast. De mannen nemen mij nu flink te grazen. Alleen mijn piemel blijft droog. De rest van mijn huid wordt stevig ingewreven met de vette pap met harde korreltjes. Ik word gewoon geschuurd. Dat levert straks een glad huidje op, mevrouw De Cocq zal nog opkijken. De massage eindigt met een roffel van vier vuisten op twee billen. Mijn billen. Of ik het lekker vindt? Aangenaam? Nee, allerminst.

Dan moet ik douchen en dat is nog moeilijk genoeg. Want met alleen warm water krijgt een mens zo snel geen pek en veren afgespoeld. Vooral de pindakaas in mijn haar laat zich moeilijk wespuiten. Kuur twee volgt meteen. Ik moet in een kist gaan liggen met mijn hoofd erbuiten. Een van de mannen draait aan de knoppen. Onder me begint het te bruisen en te borrelen, ik word gestoomd. De man blijft erbij en vraagt af en toe of ik nog leef. Hij praat zacht en lief tegen me. Ik stel me voor dat ik zijn oude moeder ben die het niet lang meer maken zal. Hij vraagt of ik een koude doek op mijn voorhoofd wil. Nee zeg ik. Ik zal het toch doen, zegt de man. En hij doet het. Wel drie keer krijg ik een verse koude natte doek op mijn hoofd. Dan zijn er twintig minuten om en ben ik klaar. Ik moet in bed gaan liggen in een kamertje. Boven mijn hoofd een luidspreker aan de muur. Zachtjes komt er pling pling uit, het geluid van India. Na twintig minuten doet de witte man zo zachtjes als hij kan de deur van het kamertje open. U denkt zeker dat ik slaap, zeg ik. Hij is verbaasd. Zulke vragen is hij niet gewend.

Daar is de manager weer. Wat ik er nou van vond? Ik omzeil hem. Was ik een normale kuurder geweest dan was hij nu met de spuit gekomen, voor behandeling nummer drie, de basti, de darmreiniging. De gasten krijgen elke dag een klisma, zegt de manager enthousiast. Ik moet begrijpen dat dat in feite het toppunt van de behandeling is, hij heeft het steeds over een doorsmeerbeurt. De ene dag spuit het kuurhuis verzachtende kruiden in uw kont, de andere dag voedende kruiden. Om en om. Maar voor deze reportage acht de manager dat niet direct nodig en gelijk heeft hij.

We eten ter afsluiting een overheerlijke vegetarische maaltijd, de manager en ik, en we praten nog wat over het leven. En hoe het verder moet in de wereld. Ik ontwikkel nu snel een grote hekel aan hem en huiver. De jeugd bijvoorbeeld, is ontwricht, zegt hij, omdat er thuis geen opvang meer is. Vanuit zijn klismafilosofie wil de manager ook aan politiek gaan doen. Zojuist heeft hij met gedachtennoten de Natuurwetpartij opgericht. De Natuurwetpartij is tegen kindercrèches, tegen de misdaad, heeft niks tegen buitenlanders, maar wil dat die gelukkig worden in hun eigen land en niet hier, want we hebben hier een Nederlands bewustzijn, in Duitsland een Duits bewustzijn en in de wereld een wereldbewustzijn. Snap je? De Natuurwetpartij is voor drastische belastingverlaging, voor ecologische woningbouw, voor waardering van de vrouw in het gezin en voor de hoogste beleidsprioriteit voor opvoeding van de jonge generatie. En voor bewustzijnsontwikkeling door vedische technieken en dat is, geloof ik, pindakaas in ieders haar en dan mediteren tot alles in orde is. Toch niet zo gek van het ziekenfonds zich wat terughoudend op te stellen.